

JE LI LOVSTVO U SUPROTNOSTI SA ZAŠTITOM PRIRODE

IS HUNTING IN OPPOSED TO THE PROTECTION OF NATURE

Tomislav KRZNAR*, Josip ČULIG*, Krunoslav PINTUR*,
Nina POPOVIĆ*, Luka ŠTILINOVIĆ*

SAŽETAK: U ovom članku autori iznose svoj stav kojim nastoje prikazati da lovstvo nije u suprotnosti sa zaštitom prirode, naprotiv ono može biti, ako je ispravno shvaćeno i dakako ispravno provođeno, učinkovit djelatan čimbenik u očuvanju i zaštiti prirode. Ne nastojeći dati sveobuhvatno opravdanje lovstva, nastojimo prikazati neizostavnost lova kao značajnog čimbenika u povijesnom razvoju čovjeka, uvažavajući pri tome dio prigovora koji se upućuju lovu i lovstvu. Možemo reći da je lov jedan od osnovnih čimbenika čovjekova razvoja kako na biološkoj i evolucijskoj razini, tako i na duhovnom i kulturnom planu. Danas možemo reći da lovstvo ima značajke ne samo stručne, praktične, discipline nego i znanstvene značajke jer svoj objekt proučava temeljem bioloških znanja, poglavito šumarstva, veterinarske medicine, ekologije i sličnih znanosti u svojoj prirodnoznanstvenoj specifičnosti. Opće je poznato da je i lov, bez obzira na motive, često puta bio instrument devastacije prirode. Suvremeni način života, u svojem ispravnom obliku omogućuje da čovjek, koristeći prirodne izvore, od prirode uzme višak koji ona pruža, a da pri tom ne ugrozi kolijevku svojeg postojanja, ali ni prirodnu cjelovitost. Tada, smatramo, on ne čini biološki, niti etički neprihvatljivu djelatnost. Suvremeno lovstvo nudi modus kojim lov nije ni instrumentalno, niti sadržajno element razaranja, nego je važna poluga očuvanja i zaštite prirode.

Ključne riječi: lov, lovstvo, zaštita prirode, teorija lovstva.

UVOD – Introduction

Ukoliko je tema rada postavljena u obliku pitanja, tada se očekuje da sadržaj rada bude prezentiran u obliku potvrdnog ili niječnog odgovora na postavljeno pitanje. U ovom našem radu potrebno je odgovoriti na još jedno pitanje koje se nameće: postoji li koji drugi razlog osim literarnog, koji nas je naveo da naslov upravo tako oblikujemo?

Na prvo pitanje možemo odmah kratko odgovoriti. Mi smatramo da lovstvo nije u suprotnosti sa zaštitom prirode, naprotiv ono može biti, ako je ispravno shvaćeno i dakako ispravno provođeno, učinkovit i djelatan čimbenik u očuvanju i zaštiti prirode. Nastojat ćemo prikazati barem neke obrise koji bi bili potvrda izrečenoj tvrdnji. Odgovor na drugo pitanje ostavit ćemo za sada otvorenim, u namjeri da mu se kasnije vratimo. Naime, argumentirati naše uvjerenje da lovstvo nije u suprotnosti sa zaštitom prirode, ne može se izravno doticati problematike zaštite prirode, već ju promatrati posredno u lovstvu i u odnosu na njega. Ta tvrdnja otvara dva nova problema: prvi je sadržajnog, a drugi metodološkog karaktera.

* Tomislav Krznar, prof. fil.; ing. lovstva i zaštite prirode.
* Josip Čulig, dipl. ing. kem.
* Krunoslav Pintur, dr. vet.
* Nina Popović, dipl. ing. biol.
* Dr.sc. Luka Štilinović, dr. vet.; mr. kem; dipl. ing. biotek.
Veleučilište u Karlovcu

Za prvi problem, mogli bismo reći kako bi nas vezivanje samo uz problematiku lovstva na način da ono ne bi uzimalo u obzir problematiku zaštite prirode moglo dovesti do ekskluzivističkog gledanja. To je svakako daleko od naših promišljanja o djelatnosti koju pokušavamo opisati iz jednog neuobičajenog kuta razmatranja, a dakako na temelju toga i sukladnih razloga, za koje smatramo da podržavaju ispravnost naše tvrdnje: lovstvo nije u suprotnosti sa zaštitom prirode. Nije nam namjera davati neko sveobuhvatno opravdanje lovstva, to je s našeg stajališta izlišan posao, iako smo svjesni i opravdanosti određenih prigovora koji se upućuju lovu, lovstvu i napose lovcima, poglavito “lovcima”!

Drugi problem elaboracije naše teme je metodološki. Naime, vrlo je nezhvalno govoriti o nekom problemu i pritom podrazumijevati neka gledišta tijesno vezana uz

taj problem, a da pritom ne dođe do nesporazuma i različitog tumačenja istih pojmova. Jasno da je zbog toga potrebno uložiti dodatni napor u izlaganju tematike i argumentacije vlastitih teza, kako ne bi došlo do ekskluzivizma i jednostranosti.

Mimo navedenog, a bitno za našu tezu, nastojat ćemo pokazati važnije probleme lovstva i njihovo očitovanje u suvremenom društvenom okviru, s posebnim naglaskom na zaštitu prirode. Dodatni razlog da raspravljamo o toj temi je vrlo malo govora o njoj, još manje se piše na stručnoj, a još manje na znanstvenoj razini.

U konačnici moramo obrazložiti prihvatljivost razloga našeg uvjerenja zbog kojih smatramo da je lovstvo djelatni čimbenik u zaštiti prirode.

BILJEŠKA O LOVSTVU – Note on hunting

Pomalo nezahvalni podnaslov “Bilješka o lovstvu”, dali smo iz razloga što je ovdje riječ tek o jednom malom odsječku govora o lovstvu u društvenom kontekstu, a tada je primarno dati prikaz lovstva barem s nekoliko gledišta.

U prvom redu, treba istaći bitno značenje lova za razvoj čovjeka. Naime, nije baš uobičajeno govoriti o lovstvu s teorijskog motrišta, tim više što se lovstvo (lov) smatraju praktičnim djelatnostima. Smatramo da dio pogrešne percepcije lovstva proizlazi i iz takvog gledanja na lovstvo. Ne naglašava se dovoljno važnost lova u razvoju čovjeka kroz povijest, a ta činjenica otvara novo područje proučavanja lova i promatranja odnosa prema lovu i lovstvu u suvremenom kontekstu. Dakle, tu problematiku, uobličenu u teorijsko proučavanje s naglaskom na vezi s društveno-humanističkim gledištima istraživanja mogli bismo nazvati teorijom lovstva.

Nadalje, potrebno je pokazati mogućnosti lovstva u suvremenom društvenom i kulturnom okružju. I treće, dati etičku prihvatljivost ili moguću neprihvatljivost lova i lovne djelatnosti.

S gledišta povijesti lovstva, sigurno nam je jako značajan trenutak kada čovjek prelazi od sakupljačkog na lovački način života. Razumljivo samo po sebi prije tog prelaska morali su se ispuniti značajni uvjeti: (1) čovjek je morao biti organiziran, što je pak uvjetovano određenom strukturom čopora; (2) morao je posjedovati neka znanja o oblicima života lovine i njihovim zasebnostima; (3) morao je posjedovati neko, ma koliko primitivno oružje, poput toljage, kojim je mogao usmrtniti lovinu, a u krajnjoj neprilici, od nje se mogao i obraniti. Kada je riječ o lovu kao načinu priskrbljivanja hrane i o ulozi “oruđa” u tom procesu, smatramo instruktivnim riječi N. Fiddesa koji kaže: “obično se tvrdi da je lov potaknuo i učinio neizbježne korjenite

promjene ljudskih sposobnosti i oblika organizacije, kao i da se društveni uvjeti, pa čak i misli i ideje mogu izravno tumačiti iz oskudnih ostataka izumrlih zajednica. Nastanak civilizacije vežemo uz ovladavanje divljim, ne-ljudskim svijetom. Lov bi, slijedi argumentacija, mogao imati čak i veće značenje u evoluciji modernog čovječanstva od kasnijeg razvoja poljodjelstva” (F i d e s, 2002). Vidimo, da uz sve ograde, koje nismo htjeli izbjeći navodeći upravo citirani izvor, makar one donekle zamućuju misao koju želimo odaslati, autor ipak pridaje izvanredno značajnu važnost lovu i njegovoj ulozi u razvoju čovjeka.

Usavršavanjem oruđa lov ima sve veće značenje u životu čovjeka, koji dobiva sve veću važnost opskrbljujući ga mesom, hranidbeno vrlo vrijednom namirnicom (Š v o b, 2002). Slijedeći lovinu, čovjek se širi kao lovac i u krajeve u kojima nije mogao živjeti kao sakupljač. Osim toga, loveći je počeo znatno usavršavati svoje motoričke, misaone i verbalne sposobnosti. Mnogi načini tog novog načina življenja zahtijevali su poboljšani sustav komunikacije, to jest govor (M a y r, 1998).

Vidimo da je uloga lova u povijesti razvoja čovjeka neizostavna. Upravo možemo reći da je lov jedan od osnovnih čimbenika čovjekova razvoja, kako na biološkoj i evolucijskoj razini, tako i na duhovnom i kulturnom polju. Ipak, značaj lova u povijesti razvoja čovjeka još nije dovoljan razlog za održavanje lova u suvremenim društvenim okvirima. Lov je bio granični kamen čovjekova razvoja u vrijeme kada nije mogao uzgojiti hranu, tako da manje ili više bude neovisan o prirodi. Valja naglasiti i to, da je do pripitomljavnja divljih životinja, koje su kasnije mogle poslužiti za uzgoj, došlo preko djelatnosti lova (M a y r, 1998).

LOVSTVO U SUVREMENOM DRUŠTVENOM OKVIRU Hunting in the modern society

Suvremeni način proizvodnje hrane, osobito one animalnog podrijetla, zadovoljava sve potrebe čovjekove ishrane, pa tako nije potrebno, smatraju neki, dodatno lovom priskrbljivati hranidbene namirnice. N. Visković tvrdi: da je lov "temeljni odnos čovjeka sa životinjom i prvo ekonomsko zanimanje ljudi, mnogo starije od poljodjelstva i stočarstva, (Visković, 1996) ipak, "budući da nije više, i to se zaista ne može poreći, nužno sredstvo ljudske prehrane", nema više opravdanja za postojanje lova, zato jer je svaki drugi poticaj za ubijanje i ozljeđivanje životinja" smatra Visković, nemoralan i dodaje da "lov koji nije sredstvo samoodržanja jest moralno nezrelo usmjeravanje energije i agresivnosti na razaranje najviše vrijednosti – života, i to redovito života bića slabijih od čovjeka". (Visković, 1996). Viskovićeva zapažanja nije neutemeljeno, naprotiv vrlo je vrijedno, ono konkretno usmjerava pozornost na problematiku sportskog i rekreativnog lova, ali ni izdaleka ne dosiže probleme lovstva u stručnom i ekonomskom pogledu.

Doista važan problem, koji često izostaje u diskursu kako onih koji napadaju lovstvo, tako i onih koji ga brane, jest tema odnosa čovjeka prema životinjama, napose u tzv. industrijskom uzgoju. Nezaobilazno je reći da su to često mjesta iznimne čovjekove bešćutnosti i brutalnosti prema životinjama. To nije središnji problem naše teme, ali ga smatramo iznimno važnim, jer se lovu i lovstvu predbacuju te negativnosti, a one su mnogostruko veće u industrijskom uzgoju kojega se u kritici uglavnom zaobilazi. Smatramo da je takav pristup nedopustivo izjednačavanje lovstva i intenzivnog uzgoja životinja. Naime, ispravno provedena lovno-gospodarska osnova jamči najbolje moguće uvjete života u staništu odnosno lovištu, a lovna etika uz poštovanje lovine ne dopušta njezino zlostavljanje.

Prigovori protiv lova često dolaze iz okruženja koje se smatra suvremenim, a lov smatraju rudimentarnim i primitivnim, pa bi ga trebalo, ako ne ukloniti, onda barem znatno smanjiti. Prigovori su najčešće mješavina ekoloških, etičkih i ekonomskih sastavnica. Razmotrimo prvo protiv čega su ti prigovori usmjereni, dakle prikazimo u najkraćim crtama lov.

Popović i sur. (2002) u *Lovačkog leksikona* lov definiraju kao "umijeće i vještinu hvatanja ili odstrela divljači u sportskom smislu, poznavajući njezin način života, običaje, način kretanja itd. Može se provoditi čekanjem, šuljanjem, vabljenjem, kolima, čamcem, mamcima, sovom ušarom, psom, konjem, za vrijeme pjeva, za preleta, pogonom, prigonom, dočekom, privozom kolima, skupno i pojedinačno". Dok je lovstvo definirano kao "grana privrede kojom upravlja država, a bavi se uzgojem, zaštitom i lovom divljači".

Ukoliko ostavimo po strani određene neskladnosti u navedenim definicijama, dobivamo dobru okvirnu sliku odnosa termina "lov" i "lovstvo". Jasno se vidi da ti pojmovi nisu istoznačnice, iako smo ih i mi u ovom radu na stanovit način tako rabili. Tako Leien-decker upozorava da lov nikako nije ljudski izum, jer je on postojao davno prije pojave čovjeka u prirodi. Nadalje on navodi da je "lov bio, vrlo rano, rezultat evolucije i pogonska snaga, koja je dovela do porasta raznolikosti vrsta koje imamo danas u prirodi" (Leien-decker, 2000). Čovjek je baštiniio to svojstvo, a temeljem položaja predatora u biološkoj i ekološkoj strukturi hranidbenog lanca on ga je usavršavao sve do pojave suvremene tehnike. Čovjek je dakle lovac u biološkom i kulturološkom obliku. Ulogu lova u povijesti čovjeka i ljudskog razvoja nitko ne spori, čak ni oni koji se zalažu za potpuno ukidanje lova u današnjici. Međutim u nerazumijevanju terminoloških različitosti "lova" i "lovstva" leži većina neadekvatnosti prigovora koji se upućuju lovu. Kad govorimo o lovu, onda je riječ o konkretnim radnjama, usvojenim znanjima i vještinama koja su potrebna da bi se ostvario cilj. Cilj je lovina, uhvaćena, živa ili mrtva, jedinka koja treba poslužiti kao izvor za održanje ili napredak onoga koji lovi. Da ponovimo, lov nije specifikum čovjeka, međutim, čovjek je sukladno svojim biološkim i kulturološkim, odnosno tjelesnim i mentalnim mogućnostima i sposobnostima, razvio osobito područje djelovanja koje nazivamo lovstvom. Danas možemo reći da lovstvo ima značajke ne samo stručne, praktične discipline nego i znanstvene značajke, jer proučava na temelju bioloških znanja, poglavito šumarstva, veterinarske medicine, ekologije i sličnih znanosti svoje prirodnoznanstvene specifičnosti. Kad k tome pribrojimo i teorijske komponente istraživanja odnosa čovjeka sa životinjom, etiku i ekonomiku, onda je jasno da danas lovstvo treba razmatrati i kao višeslojnu znanstvenu disciplinu.

Često puta se kazuje da je lov s ekološkog gledišta štetan zbog nekoliko razloga. U prvom redu uzgojem određenih vrsta nanosi se šteta biološkoj raznolikosti, što u konačnici, smatraju neki, uvelike smanjuje broj životinjskih vrsta u staništu. Navodi se da uzgoj određene vrste divljači slabi genetski potencijal, jer intervencija čovjeka u prirodni proces onemogućava djelovanje prirodnih mehanizama. Na kraju uzgoj divljači dovodi do devastacije staništa i često do ekoloških katastrofa.

Središnja dimenzija lovstva je uzgoj i zaštita divljači, a tek potom korištenje, dakle već polazišna točka ocjene uloge lovstva u prigovorima je potpuno neadekvatno uzeta. Stoga sva tri navedena prigovora lovstvu smatramo nedostatnim za negativnu ocjenu. Prvo, uzgoj

određenih vrsta divljači ne iziskuje nestajanje ostalih vrsta životinja iz staništa, odnosno lovišta. Ispravno gospodarenje u znanstvenim, stručnim i zakonskim okvirima nužno ostavlja kvalitetno stanište i za druge životinjske i biljne vrste u prirodi. Drugi prigovor, smanjivanje genetskog potencijala određene vrste je potpuno nedostatan, da ne kažemo apsurdan. Cilj uzgoja je kvalitetna trofeja, a kvalitetna trofeja divljači je moguća jedino ukoliko postoji genetski kvalitetna i stabilna populacija. Razumije se da uzgojni zahvati upravo idu u smjeru smanjivanja genetski niskog potencijala u divljači. Dapače uzgojne mjere su pomoć prirodnim procesima koji su ne lovnim ljudskim utjecajem uvelike ugroženi. Treće, govoreći načelno, ukoliko se poštuju pravila struke koja uvažava dosege znanosti, uzgoj divljači ne donosi devastaciju staništa, iako moramo reći, takvih je fenomena bilo, ali nikako ne kao planski sastavni dio uzgoja, nego je to bila posljedica neispravnog djelovanja struke ili nedopuštenih radnji.

Prigovori lovstvu koji se tiču odnosa čovjeka prema prirodi i ponajprije prema životinjama, uglavnom su inspirirani motivacijama kao što su vegeterijanstvo i općenito prava životinja. Ti su prigovori mnogo puta

potaknuti ispravnom etičkom motivacijom, ali uz nedovoljno uvažavanje prirodnih bioloških dimenzija. Dotakli smo probleme industrijskog uzgoja životinja u svrhu korištenja za hranu ili druge potrebe i istakli vrlo česte užasne uvjete njihovog uzgoja. Motivi za djelovanje u korist dobrobiti životinja su svake pohvale vrijedni, ali nisu baš uvijek sasvim biološki i kulturološki (iz konteksta kulture Zapada!) prihvatljivi. Znamo da je generalizacija vrlo nezahvalna, a i daleko bi nas odvelo i samo napominjanje konkretnih prigovarača. Zaključimo stoga da spomenuti prigovori idu u smjeru oblikovanja društva, koje bi u potpunosti bilo izgrađeno na temeljima koji ne bi sadržavali uzgoj i korištenje životinja ni u kojem obliku, pa čak niti za hranu. Jasno da u tom okviru i lov mora doći na listu nepoželjnih djelatnosti. Ipak, lov je duboko usađen u ljudski nagon i nalazi se u sferi duboko ispod one koja bi bila otklonjiva takvim djelovanjem. Nije jednostavno moguće ukloniti lov iz spektra ljudskog djelovanja, čak i ukoliko bismo ga zabranili zakonski, čovjek bi i dalje lovio. U tom pogledu smatramo da kultura ne dokida ljudske nagone, ali ih može usmjeriti na način da oni ne budu sasvim rušilački.

IMPERATIV ZAŠTITE PRIRODE I LOVSTVO Imperative of the protection of nature and hunting

Antropogeno uništavanje prirode, danas je nažalost očevidna činjenica. Očevidnost je dovela do imperativa zaštite prirode, ili drugim riječima do nasušne potrebe kreiranja čitavog niza, čak i međunarodnih mehanizama, koji bi mogli donijeti pozitivne promjene, u prvom redu u ponašanju ljudi u nastojanju zaštite prirode. Nas u ovom radu zanima u kakvoj je ulozi lovstvo u kontekstu zaštite prirode. Opće je poznato da je i lov

bez obzira na motive, često puta bio instrument devastacije prirode. No, to ipak ne znači da bi ukidanjem lovstva nestalo uništavanja prirode. Naprotiv, lovci su djelatni čimbenik očuvanja mnogih prirodnih izvora, kako je već ranije rečeno, što proizlazi iz same naravi lovstva koje počiva na uzgoju, očuvanju i zaštiti, kako lovne divljači, tako i svih sastavnica staništa, a tek onda dolazi potrajno korištenje.

ZAKLJUČAK – Conclusion

Kada je riječ o zaštiti prirode, tada je neizostavno istaći da prirodu nije moguće očuvati kao kameni spomenik jer je ona živi organizam koji se neprestano, skladno, svojim zakonima, mijenja. Mogli bismo čak reći; razvija i raste. Jednako tako važno je naglasiti da je svijest o održivom razvoju i održivom korištenju prirodnih izvora ključna u ispravnom poimanju odnosa čovjeka i prirode. Čovjek je dio prirode i podložan je njenim zakonima, no ipak on je i najveći doseg prirode, što mu svakako daje veće obveze, ali i prava. Ukoliko, koristeći prirodne izvore, čovjek od prirode uzme višak koji ona pruža, a da pri tom ne ugrozi kolijevku svojeg postojanja, ali ni prirodnu cjelovitost, smatramo da ne čini biološki, niti etički neprihvatljivu djelatnost.

Svijesni smo da je lov u povijesti ljudi mnogo puta odigrao i negativnu ulogu, da je mnogo puta bio oruđem

nepovratnog uništavanja. Međutim, treba shvatiti da se suvremeno lovstvo i lovna djelatnost uvelike razlikuju od istoimene djelatnosti u prošlosti. Danas je lovstvo vrlo dobro zakonski uređena djelatnost u okvirima znanstvenih i stručnih dosega i podložna snažnom ne samo vlastitom, nego i opće prihvaćenom etičkom kodeksu. Ukoliko govorimo o djelatnoj zaštiti prirode, onda organizacija lovačkih udruga, brojnost lovaca, njihov neprestani izravni dodir s prirodom – život s prirodom, brojne akcije saniranja nakon suše, požara, poplava, bolesti, uklanjanja različitog otpada iz staništa itd., lovcima s pravom pripada primat.

Ne smijemo zatvarati oči pred činjenicom da u praksi ima slučajeva kad su lovci iznevjerili svoj osnovni poziv skrbi i očuvanja života u staništu. Nesreće, poglavito one s smrtnim ishodom lovaca, teško opterećuju lovce.

No, te pojave, ma kako bile strašne, nisu neriješive. Uzrok su pojedini ljudi koji se bave lovstvom, pa njima treba spočitavati kritiku, a ne cjelokupnom lovstvu. Lovci pak sa svoje strane, moraju još sustavnije i uporno educirati svoje članove, poduzimati potrebne mjere opreza, ali i sankcija, što će bez sumnje dovesti do još puno bolje prakse.

Ostali smo dužni dati odgovor na pitanje s početka ovog rada: zašto je tema rada oblikovana kao pitanje? Često se čuju povici protiv lova koji ga stavljaju na suprotnu stranu od one civilizirane i suvremene. Po njima je lov recidiv i rudimentarna baština nekog davno prošlog i zaboravljenog vremena, koje s današnjim vremenom humanosti i suosjećanja sa svim oblicima života i postojanja nema ništa zajedničkog. Lov je atavizam po njima i duboko je ukopan u sferu nagona, a samim time oslik agresiviteta i primitivnosti, a pri tomu nehotice ili hotimice, zaboravljaju da je nagon, čak i kad je riječ o čovjeku, ono što upozorava na čovjekovu prirodnu komponentu, na njegovo tvarno i tjelesno postojanje. Ono što je nagonsko, osim što ponekad ruši, gradi strukturu života prirodnih organizama omogućujući im život. Čovjek je biće nagona kao što je i biće kulture, stoga je pogrešno vjerovati da se kulturom mogu sublimirati nagoni, ukoliko bi se pri tom mislilo da se kulturom dokinu nagoni. Skloni smo vjerovati da se njome, kulturom, može modificirati čovjekovo ponašanje usmjerujući ga na pozitivno gradilačko djelovanje, a ne na destrukciju.

Čovjek je prema Švobu (2002) “postao jedini proizvod evolucije koji je sposoban usmjereno mijenjati pravac evolucije, pa čak i svoju vlastitu. Govorimo o kulturnoj evoluciji. No ona nije humanistička već postoji pod čovjekovim utjecajem, opasnosti za opstanak drugih živih bića, pa i za njega samoga” (Švob, 2002).

Na temelju svega iznesenog u ovom radu, razumije se i iz literatutre, smatramo da lov, i napose lovstvo, nisu oruđa te “nehumanističke evolucije”, da nisu izvor i instrument destrukcije. Čak kad bi se lovstvo ukinulo, a lov zakonom zabranio, duboko u čovjeku ostao bi nagon za lovom, jer je to u njegovoj prirodnosti i društvenosti. Suvremeno lovstvo nudi modus kojim lov nije ni instrumentalno niti sadržajno element razaranja, nego je važna poluga očuvanja i zaštite prirode. Stoga smatramo da lov i lovstvo sasvim sigurno nisu u suprotnosti sa zaštitom prirode, baš naprotiv; oni su mnogobrojni djelatni dio njezine zaštite.

Prihvatimo li da je uz ostale discipline i lovstvo djelatni čimbenik zaštite prirode, nestat će potreba da na primjer šumarska struka upozorava nadležna tijela Republike Hrvatske za zaštitu okoliša, kako je neophodna tijesna suradnja vitalnih disciplina u očuvanju naših šuma, dakako ne samo zbog lova, koje je upravo šumarska struka ljubomorno, uspješno i uzorno sačuvala do današnjih dana. (Šumarski list, 2000).

LITERATURA – References

- Fiddes, N., 2002: Meso. Prirodni simbol. Jesenski i Turk, Zagreb.
- Leienhecker, U., 2000: Hunter and Hunted. u: Blüchel, Kurt G. Game and Hunting. Könnemann, Cologne.
- Mayr, E., 1998: To je biologija. Znanost o živom svijetu. HPM, Zagreb.
- Popović, D. (et al.), 2002: Lovački leksikon. Pop & Pop, Zagreb.
- Đikić, D. (et al.), 2001: Ekološki leksikon, Barbat, Zagreb.
- Švob, T. 2002: Postanak, opstanak, nestanak. Izvori, Zagreb.
- Visković, N. 1996: Životinja i čovjek. Književni krug, Split.
- x x x 2000: Stav šumarske struke glede zaštite prirode s posebnim naglaskom na šumski krajobraz, povodom osnivanja novog Ministarstva zaštite okoliša i prostornog planiranja. (Pismo upućeno 18. veljače 2000. godine gospodinu ministru Boži Kovačeviću). Šumarski list 1–2, str. 61–62.

SUMMARY : The authors of the article consider hunting is not as not opposed to the protection of nature. On the contrary, if correctly perceived and properly implemented, it can be a significant factor that contributes to its protection. In the article the authors are not trying to justify hunting comprehensively, but want to point at the inevitability of hunting as a relevant factor in the historical development of mankind, taking into consideration some of the criticism related to it. As already mentioned, the authors claim hunting as one of the major factors of human development, not only at the biological and

evolutional levels, but also in its spiritual and cultural field. Nowadays one can say that the hunting is both a practical and a scientific discipline, because the object of its study is based on the biological knowledge of forestry, veterinary medicine, ecology and similar disciplines. It is well known that hunting, no matter what its motives were, has often been an instrument in the devastation of nature. The modern way of life enables man to take whatever the nature offers, without posing a threat upon his existence and the integrity of nature. The authors believe that man would thus not be engaged in any kind of biologically or ethically unaccepted activities. Modern hunting offers the way by which it would not be an instrument of devastation but an important element in the protection of nature.

Key words: hunt, hunting, protection of nature, theory of hunting